

liste peale, kes töötavad väljaspool wabrikuid ja töötubasid. 1911. a. seadusega anti walitjusele õigus palkasid normeerida kõigis tööstusettewõtetes.

Teistes Austraalia riikides (Auss Lõuna-Wales) määravad palgad iga ükse tööstusettewõtte kohta wahakohtud, mis koosnewad töölise ja tööandjate esitajatest ühe erapooletu eesistumisel.

Uue l M e r e m a l on wastawalt tööliste wanadusele ja töö kestwusele ettewõttes seadusega kindlaks määratud palga alam-määrad, millest vähem maksmine keelatud.

Euroopa riikidest on seadused tööpalkade normeerimise kohta olemas Inglismaal 1909. a., kus wahakohtud teatud kodutööharude kohta tööpalgad kindlaks määrasid. 1918. a. laiendati seadus kõike palgatööliste kohta.

Kodutöö kohta on palgaalamäärade seadused maksmas Prantsusmaal, Helweetias, Auktrias, Norras, Tšehhoslowakkias j. m.

Ka Gestic on palgaalamäärade kindlaksmääramise küsimus riigiwõimu poolt palju kordi kõne all olnud.

Gestic on maksaw Ajutise Walitjuse poolt 11. aprillil 1920. aastal wastuwoetud „määrus töö-hoolekandeministeeriumi õiguste laiendamiseks“, millisel määrusel on seaduse ise loom.

Selle „määruse“ järgi on töö-hoolekandeministeeriumil õigus ettewõtete kohta „wälja kuulutada tariifi määrusi neis töötawate tööliste palgaolude korraldamiseks ja selles asjas poolte wahel tehtud kokkuleppeid määrusena wälja kuulutada.“

1. nowembri 1921. aasta „põllutööliste tööaja korraldamise seaduse“ järgi peab iga aasta kokku kutsutama tööliseft ja tööandjateft koosnewad segakomisjonid, kes iga maakonna kohta kindlaks määravad töötasu normid põllutöölistele eelseiswa põllutööaasta peale.

13. mail 1921. aastal pandi põllutööliste palgaalamäärad 1921/1922. põllutööaasta kohta riigikogu poolt otjekohhe maksma.

Gestic makswad palgaalamäärade seadused ei ole aga annud pea mingid tagajärgi.

Ajutise Walitjuse poolt 11. aprillil 1920. aastal wastuwoetud määrus ei ole küftamist leidnud. On küll töö-hoolekandeministeeriumi poolt mitmel korral (wiimane kord 1927. a. sügisel) kokku kutsutud segakomisjonid töölise ja tööandjate esitajateft, kuid kokkuleppele pole seal jõutud. Samuti pole

ka ministeerium määruses ettenähtud „tariifi määruseid“ wälja kuulutanud.

Põllutööliste tööaja korraldamise seadus on jäänud samuti paberile. Seaduse par. 20 järgi walib segakomisjon, mis koosneb töölise ja tööandjate esitajait ühesugusel arwul, omale ise esimehe. Tööandjate jabetaafti tagajärjel ei ole komisjonidel, kui nad kokku kutsuti, korda läinud esimehe walimistes kokku leppida, mille tõttu ka komisjonid pole saanud tööle asuda. Wiimajel ajal ei ole töö-hoolekandeministeerium, kellel komisjonide kokkukutsumisel algatus, segakomisjone enam üldje kokku kutsunud.

Et aga tööliste palgaolud Gestic kuulwad kõige madalamate hulka Euroopas ning seisawad ühel ajmel tööpalkadega wäljaspool Euroopat olemates riikides, kus palgad seadustega normeeritud pole, on Gestic töölised nii ametiühijuste kui töölise koosolekute kaudu ühtelugu nõudnud palgaolude korraldamist riigiwõimu poolt.

Töö-hoolekandeministeerium on küll tööliste pealekäimisel mõnel korral püüdnud palkade normeerimisel ettewõtjate ja tööliste wahel wahemeheks astuda (wiimati Narwa wabrikute tööliste palkade parandamiseks detsembris 1927. a.), kuid tagajärgi pole olnud.

Riigikogu liige Leop. Johanson esitas Gestic Sotsial. Tööliste Partei riigikogu rühma otjuse põhjal 1926. a. juulikuus riigikogule „tööliste palgaalamäärade seaduse“ eelnõu. Seaduse ümber olid pikad waielused riigikogu sotsiaalkomisjonis. 1927. a. oktoobrikuus jõudis eelnõu riigikogusse. Peale pikemaid waielusi lätkati eelnõu tagasi, kuigi ka kodanliste rühmade esitajad ütlemas pidid, et meil töölise palgaolud parandamist nõuawad (praegune riigiwanem J. Tonison), et walitjusele peab õigus antama töölise palkade korraldamisel kaasa rääkida (tööerakonna juht M. Underkopp) jne.

Nüüd on rahwuswahelisel töökonwerentsil wastuwoetud palgaalamäärade kokkulepe (konwenttsioon). Tema poolt hääletaja tööandjate esitajaid.

Tööliste esitajate woitlus riikide seadusandlistes kodades algab nüüd kokkuleppe finnitamise ümber. Ühes sellega peawad parlamendid ja walitjused kindlaks määrata tööalad, mille kohta töölise palgaalamäärad wastawas riigis maksma pannakse. Samuti tulewad kindlaks määrata wiisid,

kuidas palgaalamäärasid maksma panna, ära määrata, kelle hooleks jääb alammäärade määramine üffikutes ettevõtetes jne.

Seadusandlik kaitse töölilistele palkade normeerimisel on kõige tähtsam riikides, kus üldine majanduslik kitsikus ja tööpuudus valitseb ja selle tõttu töölisorganisatsioonid nõrgad. Tugewad töölisorganisatsioonid juudawad palkasid parandada ise.

Meil Gestis on palgaalamäärade seadusandlik normeerimine hädatarwilik. Ja selle tõttu peaks riigikogu rahwuswahelisel töökonwerentzil wastuõdetud kokkuleppe kaw kiiremas korras kinnitama (ratifitseerima), sealjuures hoolitjedes selle eest, et alammäärad maksma panna tuleksid kõigi tööliliste kohta ja kindlaks määratud alammäärad oleksid wastawad elatismiinumile.

Seda on aga ainult siis võimalik läbi

wiia, kui Gesti töölised ise tugewamini organiseeruwad ja oma nõudmiste maksmapanemist riigikogu ja walitsuse kaudu läbi juruda juudawad.

Ngatahes on kokkuleppe wastuõtmisega tööliliste palgaolude normeerimisel teataw samm edasi jõutud. Kui palju tema meil tegelikke tagajärgi anda juudab, oleneb töölilistest enestest. Lootus, et walitus ja parlament ise tööliliste huwides tegutsema hakkasid, meie töölilistel olla ei saa. Selleks on kogemused furwad küllalt. Ka palgaalamäärade kokkulepet võib oodata 8-tunnilise tööpäewa kokkuleppe saatus, milline juba 1919. a. wastu õdetud, Gestis aga siiani kinnitamata.

Tööliseitajail, nii praeguses kui tulewates parlamentides, on tööliliste palgaolude korraldamisel wastawalt tööliliste huwile ees palju raskest tööd.

8-tunnilise tööpäewa küsimus.

L. Johanson.

Kui Gesti riigi ijeiseiswuse rajamiseks oli 1918. a. tarwis töölisklassi, suure rahwaoja, kaastööd, siis seda hankides andsid tolleaegsed riigijuhid töotusi ja lubadusi, millest tänapäewal tegelikus elus enam warjugi pole järele jäänud. Nii lubati töökaitse seadused maksma panna — 10 aasta jooksul on osatud aga töökaitse, kui ka kinnitusseadusi nii „seletada“ ja „teostada“, et neist ainult riismed järele on jäänud. „Töökaitse seadusi Gestis ei ole!“ — on alles hiljuti üks töösturiteft oma töölilistele öelnud: „Mis meie, töösturid, tahame, seda ka teeme!“ „Töökaitse seadusi, mis meile kohustawad, ei ole!“ Nii on ta oma lauset weel korranud ja diendanud.

Üks tolleaegse walitsuse pühalikudest töotustest, mis 27. nowembril 1918. a. Gesti ajutise walitsuse poolt „Riigi Teatajas“ nr. 1 awaldatud, alla kirjutatud 16. nowembril 1918. a. kõigi ministrite poolt, kannab pealkirja „Gesti wabariigi kodanikkudele“. Selles on peale paljude muude ilusate ja seni rahwale fättejaamata töotuste ka öelbud: „8-tunniline tööpäew tööstuses ja kaubanduses hakkab uuesti maksma.“

Praegu on tegelikus elus oluford sarnane, et tööpuuduse peale waatamata tehakse tööd 10—12 tundi, riiklikkudes ette-

wõtetes, nagu jeda on raudtee, ijegi 24 tundi järgemööda (küttelaos ja wedurijuhid, nagu jeda riigikogus sai andmete waral näidatud).

Töökaitse järewalwe ametnikud laotawad käsi ja korrutawad: on küll 8-tunniline tööpäew maksew, kuid puudub seaduse sanktsioon. Nagu töö-hoolekandeministeerium, mida juhib üks walitsuse liigetest, ei saaks seaduseelnõu wälja töötada ja walitsuse kaudu riigikogule eitada. Töökaitse järewalwe nõrkust kasutawad praegu ka trükkijad, kes lasewad streigimurdjatel, ka allealistel, töötada 12—16 ja enam tundi. Neile waadatakse — läbi sõrmede. Trükkijad, kus streigimurdjad „töötahet“ ja „töörõõmu“ awaldamas, peawad ju rahwuslikkude põhihelide harrastajate seisukohalt — eesõigusstatud oluforras olema: nende tegewuse peale ei tohi seaduse järewalwe film oma pikku heita!...

8-tunnilise tööpäewa küsimus tõusis päewakorda rahwuswahelisel töökonwerentzil, mis Washingtonis 29. oktoobril 1919. a. Ameerika ühisiiriide walitsuse poolt kokku kututi. Seal konwerentzil wõeti wastu „tööstuslistes ettevõtetes tööaega 8 tunniga päewas ja 48 tunniga nädalas piiram konwentsiooni eelnõu.“

Teise riigikogu lõpupäewil esitas, kuigi hilja, wabariigi walitjus selle ratifitseerimise eelnõu riigikogule. Riigikogu läks laiali, seaduseelnõu jäi wastu wõtmata.

Wahpeal oli kaubandus-tööstuskoja, awalikkude maksudega ülewalpeetawa töösturite tagurliise asutuse, wabrikantide ühijuse ja kaubandus-tööstusministeeriumi juures asuwa tööstusnõukogu mõju weelgi juurenenud. Need ringkonnad eitawad igaügest töökaitset, palgaolude ja tööaja normeerimist. Isegi tööliskinnituse wastu tunnewad nad põhjendamata waenu.

Uued walitsused 3-ndale riigikogule 8-tunnilise tööpäewa konwenttsiooni enam ei esitanud. Eelnõu esitas Cesti sotsialistliku tööliste partei rühm. Jaan Tonisoni walitjuse seisukoht oli, muidugi, eitaw. Komisjoni enamus toetas walitjuse ja töösturite seisukohta: eelnõu lükati tagasi. Tagasilükkamist pooldasid ka tööerakondlased. Põhjenduseks ei toodud muud, kui seda, et „ootame ära, mis teeb Inglismaa, kes algatab selle konwenttsiooni muutmise“. Selle juures ei wõetud arwesse, et — Inglismaal juba ammu enne Washingtoni konwerentfi maksis niinimetatud Inglise tööpäew: kella 8 h. kuni kl. 4 p., siin hulgas pooltunniline lõunawahe, seega kokku tööpäew 7½-tunniline. Tagasilükkamist kaitsma walis sotsiaalkomisjon põllumeestekogude liikme R. Tamme, kelle wabariigi walitjus saatis tänawu Genji töökonwerentstile. Aruandja R. Tamm oskas eelnõu juhatusele äraandmisega nii palju wenitada, et see ei pääsenud enne waheaega riigikogu päewakorda. Wististi on see eelnõu praegugi weel R. Tamme käes. Alles talwel tuleb ta wististi riigikogu päewakorda. Kui see jõuab peale 29. oktoobrit, siis on konwenttsiooni ratifitseerimise tähtaeg ka möödunud.

Riisugune on 8-tunnilise tööpäewa küsimuse käigu ajalugu Cestis, muidugi lühidalt.

Mis puutub konwenttsionisje enesesse, siis selle teostamiseks tuleb maksma panna erijeadus, mida wõib wastu wõtta ka ilma konwenttsioonita.

Washingtoni konwenttsioon on enam kui tagasihoidlik. Ta ei näe 8-tunnilise tööpäewa maksmapanekut mitte kõigis tööharudes, waid ainuiksi „tööstuslistes ettevõtetes“, mille mõiste on konwenttsionis kindlaks määratud. Ta sõjaldas ka rea wäljawõtteid, mille kohta pole 8-tunniline tööpäew maksj. Põllutöölise tööpäewa ta

üldje ei lahenda. Ametiasutused wõiwad lubada määrustega ühikutele tööstustele wõi elukutsetele pikemat tööaega jne. Ruudusti konwenttsionis on küllalt — ideaal ta pole. See on ka arusaadaw, sest rahwuswaheliste konwenttsionide kaudu püütakse töökaitse norme maksma panna mahajäänud riikides, nagu seda on töökaitse suhtes ka Cesti. Waremad ja otstarbekohasemad tööttingimused pannakse maksma kas ühikute riikide seadusandlusjega wõi — tööliste kollektiiwlepingutega.

8-tunnilise tööpäewa konwenttsioon on paljudes riikides juba ratifitseeritud ja seadusega ellu wiidud. Nii tööstusriigis Belgias, kes ilma sõja aeg laastata sai, on 8-tunniline tööpäew seadusega maksma pandud, samuti põllumajanduslikus Bulgaarias, Kreekas, Euroopa kultuuri mõju alt eemalseiswas Indias, uues riigis Tšehhoslowakkias, siis weel Tšiilis. Ilma konwenttsioonita on 8-tunniline tööpäew tegelikult maksjw paljudes riikides, ühes osas — mõnedel tööaladel, teises osas — laiemas ulatuses.

Konwenttsioon on esitatud kinnitamiseks: Austrias, Boliwias, Brasiliias, Hiinas, Hispaanias, Prantsusmaal, Itaalias, Lätis, Paraguais, Pays-Bas, Luksemburgis, Poolas, Rumeenias, Rootsis ja mujal, ühes osas ühtlasi ka seaduseelnõu.

Terwes reas riikides pole konwenttsioonil tegelikku tähtsust, sest seal juba isegi 8-tunniline tööpäew on teostatud.

Cestis pole 8-tunnilise tööpäewa maksmapanekul mingijuguseid mõjuwaid takistusi, peale parempoolsete tagurliise ilma waate ja töösturite tooniandwa osa arusaamatuse, aga ka walitjuse tagurliise. Suurt osa mängib siin muidugi waen tööliste kui wastasklasst wastu.

8-tunnilise tööpäewa otstarbekohasuses nüüdsel ajal wähegi arukad inimesed enam ei kahtle: seadus ja statistika on tõendanud, et see tööstusegi arengule on tululik.

Cestis pannakse otstarbekohasjed töökaitse seadused maksma alles siis, kui töölisklass seda nõuab ja oma nõudmist ühiselt toetab. Nii kaua, kui kordub sarnane nähtus, kus üks osa töölisi, nagu nüüd trükitöölise streigi ajal streigimurdjad, saawad äraandjateks, töösturite koer-käsilasteks, kes töölisklassile nii helda nuga püüawad seljagant isje lüüa, ei ole ka oodata suuremaid ja tarwilikke parandusi ega uuendusi töö- ja palgatingimuste alal.

Tööõnnetustest hoidumise küsimus.

Töö toob enam vigastusi kui sõjakuulid.

Rahvusvahelise töötoimkonna 9. kongressil oli peafüsimusena aruteljel, kuidas võidelda töö juures ettetulevate õnnetusjuhusete vastu. Sel puhul täiskogus ja komisjonides ettekantud materjalid olid väga põhjalikud ja võimaldasid saada täieliku ülevaate neist suurtest ohwiteist, mida peab kandma töölisklass uute waranduste loomisel ja ühiskonna rikastamisel.

Seal selgus, et tööõnnetuste ainstateks põhjusteks — nagu seda tavaliselt arwatakse — ei saa pidada ainult kaitsjateta masinaid ja töölise ettemaatamatust, waid õige suurte oja mängiwad seal juures tööpäewa pikkus, töölise haridus ja oskus, palgakõrgus, ettewõtte terwishoidlik olukord, töölise hingelised ja füsioloogilised momendid, eluwiis, korteriolud ja isegi ilmastiik ning aastaaeg jne.

Kõiki neid asjaolusid walgustasid väga mitmest küljest väga mitmesse leeri kuulwad inimesed, tuues ette rikkaliku materjali oma waadete põhjenduseks, kusjuures walitjuse ja ettewõtjate esitajad ei jätnud ka jutamata juhust, et tõendada, kuidas nad omalt poolt on huwitatud tööõnnetuste ärahoidmisest.

„Safety first!“ (ettewaatus üle kõige), hüüdis Inglise walitjuse esitaja; hiljem tõendas ta oma parema äratundmise järgi, et konwerentši ülesandeks olla võimalikult kiiresti lahendada see küsimus, mis aitab findlustada üldist edu paljudeks aastateks, wõib olla isegi aastakümneteks. (See töötus ei taistanud aga samal esitajal hiljem komisjonis efinemast ettepanekuga, mille sihiks oli mittemidagi ütlewa resolutsiooniga küsimuse otjustamist teadmata ajaks edasi lükata.)

Austraalia walitjuse esitaja tuletas meelde, et sõja kestes said haawata wõi wigastada umbes 1.600.000 Inglise töölisi, aga wiiel rahuastal, alates 1924. a., on 2.600.000 töölisi töö juures õnnetusjuhusete läbi saanud kannatada. Ja ta jatkas: „See küsimus on peamiselt teaduslik. Ettewõtte juhatus on wastutaw valmistusprotsessi tingimuste ja töölise kasvatamise eest. Iga tööõnnetuse ärahoidmine tähendab ettewõtjale inimliku tööjõu kofuhoidu. Õnnetusjuhusete ärahoidmine tähendab mitte üfti walude ja kannatuste ärahoidmist,

waid ka üldiste valmistuskulude ja tööjaawutuste tõusu.

Saksamaa esitaja algas oma kõnet rõhutamiseega, et tööõnnetuste vastu wõitlemine on tänuwäärsemaid ülesandeid moodlas majandusjuhtimises ja praktilises sotsiaalpoliitikas. Seda arwamist jagawad kõikide moodjate tööstusmaade kõik wastutawad ringkonnad, kes tegutsewad majandusliku juhtimise alal. Hüüdsõna „Seisaf on tagasiminef“ maksab ka siin. Ettewõtjal peab juhtiw õigus jääma ka kaajatöötamisel tööõnnetuste ärahoidmisel.

Prantsuse ettewõtjate esitaja tõenduse järele leiab Prantsusmaal ajel 5000 õnnetusjuhuset päewas, mis aastas tähendab 30.000.000 tööpäewa kaotust. Täpselt wêl des wõib kinnitada, et aastas tuleb lefikemisel iga töölise kohta kolm neli tööpäewa kaotust õnnetusjuhusete tõttu. Eriti tähtjaks arwas ta esimehe abi korraldamist, mis aitab suurel määral ära hoida juhtuwate õnnetuste kurbi tagajärgi.

Kõikidele ettewõtjate esitajatele wastas Britti töölise delegatsiooni tehniline asjatundja täie õigusega, et töölise esitajad ei jaga neid arwamisi ja pakutud abinõusid tööõnnetuste ärahoidmiseks, mida käsitajad eelkõnelejad. Õnnetusjuhusete vastu wõitlemine tuleb rajada mõjukale ja terwele seadusandlusele. Kõnelejal oli võimalus paari aasta eest jeda küsimust õppida tundma Ameerika ühisriikides ja jõuda otsusele, et propagandast ja wabatahtlikust ettewõtjate tegewusest jellel alal ei ole kaugeleki küllalt õnnetuste ärahoidmiseks, eriti wähemates ja halvemini organiseeritud ettewõtetes. Sellepärast on ja jääb töölise nõudmiseks — õnnetusjuhusete vastu wõitlemine seatagu seaduslikult funduslikule alusele. See ei taista humansematelt ettewõtjatel wabatahtlikult weel faugemale minemast seaduse minimaalsetest tööjõukaitse normidest.

Lõpptulemusena wõttis rahvuswaheline töökonwerents wastu erilise küsimuslehe, mille kaudu kogutakse küsimuste kohta tarwilikka andmeid ja nende põhjal esitatakse walitjusele tutwunemiseks ning tulewasele töökonwerentsile jellekohane konwentsooni kawa.

Kas sünnib töölissportlastel harrastada poksi?

Selle küsimuse äratasid hiljuti Tallinnas ärapeetud töölisspordi pidustused, milles õige tähtsat osa etendasid poksiwõistlused. Olen mitmeti huwitatud spordist, nooremas põlmes olen ižegi kaasa teinud ja ei waata praegugi musta prilli läbi selle liikumise peale, aga iisiki tundub wahest, et sellega nüüdsel ajal liialdatakse ja tihti spordiks nimetatakse seda, mis ei wääri tõsisest mõttes spordi nime.

„Muskulikultuur“, nii hea kui see ka oleks, ei ole inimese elus ikka mitte kõige tähtsam ja selle kiitjate nii armastatud ütelist: „terwes fehas elab terwe waim“ ei tohi alati puhta sõnana wõtta.

Wäga tihti tuleb otse wastupidise nähtusena ilmiks, et nõrgas, haiglasest fehas terwe, tugew waim ja terwes, tugewas härjamusliitiga feres haiglane, toores waim peitleb. Hullemaks muutub lugu, kui seda toorust weel kiidatakse, propageeritakse ja awalikult demonstreeritakse. Ma ei mõtle sellega mitte tergejõustikku, nagu: jooksmist, hüppamist, ujumist, jalgpalli jne., mille parajal määral harrastamine wabas looduses ka tööliste terwisele omajagu kasu wõib tuua. Rahjuks wäga tihti rekordide tuhinas sellega aga liialdatakse ja suurem tähendus antakse kui tarwis. Ajalehtedest piiki spordiwõistluste kirjeldusi lugedes, peab tahes ehk tahtmata mulje tõusma, nagu seisaks terwe Eesti riigi saatus ja au selles, kui mõni tema kodanikudest kas wõi $\frac{1}{2}$ sekundit warem oma 100 wõi 500 meetrit jõuab ära jõsta, 1 gramm rohkem tõsta, piiki 1 millimeeter kaugeemale wisata wõi jalgpallimeeskond 1 palli rohkem wastase wõrku wirutada. Sarnaste rekordide saawutamiseks pannakse kõik rattad käima, fulutatakse juud, sulge ja hulk rahwa raha, et aga „Cestit, kui mitte muidu, siis ometi „härjakultuuri“ kaudu Euroopasse wiia.

Jalgpallimeeskonnad rändawad ühelt maalt teise, jooksa Lojsmanni heaks, kes põigiti üle Ameerika jooksis ja sellega ühelegi hingele mingit head ei teinud, annetatakse küll riigi summadest, küll forjatakse erateel raha ja ikka kurdetakse, et meil selle jaoks liiga wähe tehakse. Seldagu, kas see pole liialdus? Aga olgu! Pareml on, et lapsed mängiwad, kui et nad

nutaks. Wähefe wõistlust teeb mängu lõbusamaks. Mäletan wäga hästi, kui poisi-fejepõlmes rattalõõmijel maad sai wõidetud, misjuguft hoogu see andis. Rastejõustiku hulgaft pole ka palju tõstmise ega maadlemise wastu õelda, kui seda na teise töö kõrwal tehakse; aga elufutjeks muutudes mõnele, seal eelistan ma juba — hõrga, see on weel tugewam.

Mis aga fogu seda küsimust sundis esile tooma, on wiimasel ajal moodi läinud — poksi.

Et kodanlijed ringkonnad seda kiidawad, harrastawad ja sellega raha teeniwad, kas sellepärast töölijed seda järele ahwima peawad? Töölisspordi pidustuste ajal Grand-Marinast poksiwõistlusti pealt waadates oli tõesti halb tunne, et ka töölijed sarnast „kaflemist“ spordiks nimetawad, seda harrastawad ja hulgalet inimestele raha eest demonstreeriwad. Selge nüüd, mis jaoks on sarnane üksteise weriseftagumine hea? Karastab see palju jõudu, wõi terwendab see palju, waimu, kui keegi teisel mõne hamba suust wälja wõi nina weriseft lööb? Kuulsin selsamal õhtul nii mitmegi tõijse tööliste suust põlastust selle kodanlike spordiharu järeleahwimise kohta. Me mõistame üldiselt hukka härjawiitlust, kuffede kafflemised ja koerte kiskumised — nagu neid mõnel maal harrastatakse — nende meeli toorendawa mõju pärast; aga õelge nüüd, spordijõbrad, ije, on s poksi neist pareml? Kui rumalad loomad kunstlikult wihale äritatult, üksteise kallale tormawad ja puffedawad, pole nii imeks panna; aga et kultuurilijelt mõtlewad inimesed sedafama teewad, heast peast hulga pealtwaatajate ees üksteist waeftomaks pekstawad ja pealtwaatajad seda nähes heameele pärast mõirgawad — see räägib küll kõigest muust, aga mitte kultuurilijest spordist.

Ütlen otsekohe awalikult: oleks minu teha, mina keelaks awalikud poksiwõistlused täiesti ära. Kes nii wäga kaelda tahawad, tehku seda nii, et ükski inimene ei näe. Loodan, et kõik töölissportlased tõiselt selle üle järele mõtlema hakkawad ja juba lähemas tulewikus küsimuse tõne alla wõtawad, kas neil sünnib harrastada poksi?

S. Martinson.

Shukov.

Proletaarlane.

Tähelepanemiseks popsidele.

9. juunil j. a. kuulutati Riigi Teatajas nr 45 välja fogukonna, ajutuste ja erarendimaade (n. n. popsiõaduse) täiendamise seadus.

Sellest seadusest tuleks popsidel järgmisi tähtsamaid momete tähele panna.

Arakaotatud on seni maksvalt „popsiõadusest“ par. 3 lit. c, mis isikutele, kes teatawate liikide kuritegude eest karistatud, võimaluse wõttis maakorraldust nõuda, kuigi tal muidu selleks õigus oleks olnud. Kõik popsid, kel karistuse tõttu palwed tagasi liikatud, esinegu uue palwega maakorrald. komisjoni kuni 19. detsembrini.

Seni makswa seaduse järgi lõppes popsidel palwete sisjeandmise tähtaeg 8. märtil 1927. a. (§ 17. Uue seaduse § 17^a järgi

on kõigil popsidel, kes tähtajaks palweid ei olnud esitanud wõi kelle asjad jäetud läbiwaatamata wormilistel põhjustel, õigus esitada 6 kuu jooksul arwates seaduse jõusse astumiseft.

Palwed tulewad anda maakorralduse komisjonile, mitte kohalikkudele korralduskomisjonidele, nagu seni.

Popsid, kellesse asi puutub, pidagu seda filmas ja ärgu jäägu palwete esitamisega hiljaks. Uut tähtaja pikendamist enam loota ei ole.

Teistest parandustest olgu weel nimetatud, et popsidel mitte ei tule tasuda maade kinnistamise kulusid, waid see püüß samadel alustel kui ajunikkude kohtade kinnistaminegi.

— +.

Tallinna Metallitöölise Ametiühingu matsekassa kodukord.

Sihtjuti arapeetud Tallinna Metallitöölise Ametiühijute peakoosolek otsustas teha algust oma liikmete toetamise korraldustega. Ettepanekuna kutsuti esile kõige lihtsam — matsekassa. Et ka teised ametiühingud varem-hiljem peavad oma liikmete eest samal viisil hoolitsema hankima, siis avaldame siin täielikult metallistide matsekassa koduorra, mis hõlbustaks teistelegi seepärast väljatöötamist.

Koduord on järgmine:

Tallinna Metallitöölise Ametiühijute matsekassa koduord.

§ 1. Tallinna Metallitöölise Ametiühijute matsekassa eesmärk on: anda oma liikmete või nende perekonnas ette tulnud summa puhul ühekorrdset toetusraha matmise korraldamiseks.

§ 2. Matsekassast osavõtmine on kõigile ühijute liikmetele vabustlik.

§ 3. Matsekassa kapital seisab koos vähemalt 225 kroonist ja koguneb:

- 1) ühijute liikmete poolt ettemakstud ühekorrdset ühekrooniliseft (1) matsekassa maksumust;
- 2) iga etteulnud summa korra maksumust;
- 3) annetustest ja pöördustest matsekassa heaks.

§ 4. Iga ühijute liige on kohustatud maksimaalselelele koduorra vastuvõtmise päevast arvates, kase kuu jooksul § 3 ettenähtud ühekorrdset matsekassamaksu 1 kroon ning iga etteulnud summa juhtumisel täiendama seda ühijute juhatus poolt teatatud summa ulatuses ja tähtpäevaks.

Märkus 1. Igal matsekassa liikmel on õigus ettemaksta summa mitte summa juhtumise eest ette maksta.

Märkus 2. Kuni matsekassa kapitali kogumiseni määratakse üldkoosoleku poolt ühijute kapitalidest matsekassale 225 krooni protsentideta laenu.

§ 5. Matsekassast antakse toetust matmise korraldamiseks: 1) ühijute liigse summa korral 100 krooni ja 2) perekonnaliikmetele, kes üle 15 aasta vanad, 75 krooni ning alla 15 aasta vanade matmiseks 50 krooni.

§ 6. Matmise toetuse saamist õigustavad järgmised perekonnaliikmed: 1) ühijute liigse abikaasa; 2) ühijute liigse lapsed; 3) abikaasa lapsed eelmisest abielust; 4) ühijute liigse ja tema abikaasa vanemad ja adoptiiv-vanemad ja 5) ühijute liigse ja tema abikaasa vennad ja õed, kui nad vaevelapsed või tegelikult tõevõimetud on.

Punktides 3, 4 ja 5 loetletud isikute maimiseks on õigus ainult siis matsekassast toetusraha saada, kui need isikud ühijute liigse täielisel ülespidamisel elanud ja neil iseseisvat sissetulekut ei olnud.

§ 7. Matmise toetus maksetakse välja ühijute liigse summa korral sellele isikule, kes liigse poolt selle saamiseks kirjalku volituse ehitab. Kui kirjalku volitust järele jäänud ei ole, saavad matmise abiraaha summa abikaasa, lapsed, vanemad või lähemad sugulased, efs summa makstavad.

Perekonnaliigse summa korral maksetakse

matmiseraha ühijute liigsele või tema poolt volitatud isikule.

§ 8. Matmiseraha saamise õigus kaob: 1) kui ühijute liige ühekorrdset matsekassa ettemaksta pole ära taunud; 2) kui juhatus poolt määratud liigse pole ära taunud; 3) kui ühijute liigsemaksta 3 kuu eest maksmata jätnud ilma mõjuate põhjusteta ja 4) kui summa makstades 3 kuu jooksul, summa päevast arvates, juhatus poolt ei ole pööranud matmiseraha saamiseks.

§ 9. Kui mitu summa juhtumist ühekorraga ette tuleb, siis makstakse summa makstetele matmiseraha vastavas proportsioonis jellel määratud määra, kui palju selleks päevaks ettemaksta ära taunud on.

Märkus. Suudum summa saab peale makstud sissekaspeerimist järele makstud.

§ 10. Matsekassa kapitali ei või mingisuguste ees eriettevõtetesse mahutada.

§ 11. Matmiseks antava toetusraha peale ei ole ühelgi võlausaldajal õigust.

§ 12. Matsekassa valitsemine kuulub ühijute juhatusse võimkonda.

§ 13. Matmiseraha makstakse välja juhatusse sellekohasel otsusel. Samuti nõuab juhatus, peale igakorrdset etteulnud summa juhtumist, kassa kapitali katteks puuduva osa sisse igalt ühijute liikmel vastavas proportsioonis.

§ 14. Matmiseraha saamiseks peavad summa makstades ühijute juhatusse kõik tarvilikud tõendused. Juhatusel on õigus kahtleval korral nõuda lisatõendusi ja tarbekorral ette võtta kontrollimist.

Märkus 3. Kui selgub, et matmiseraha saajal polnud õigust matsekassast summa võtta matmiseks toetusraha saada, võib juhatus seda kohtu teel sellelt isikult tagasi nõuda.

§ 15. Matsekassa tarbeks peab juhatusel olema sisse seadud kassa- ja liikmete nimekirja raamatud.

§ 16. Käesolevat koduorda, samuti ka selles täpsendatud maksumäärasid võib ühijute üldkoosolek igal ajal tarvilikult muuta.

§ 17. Käesolevat koduorda astub jõusse tema vastuvõtmisega ühijute eraorralise üldkoosoleku poolt 21. juunil 1928. aastal.

Soome sadamatöölise streik.

Viimasest „Töölise Hääle“ numbris oli hoiatus eesti sadamatöölisele, et nad mitte Soome ei läheks streigimurdjatena tööle, kui seal streik — arvatahvasti — 2. juunil lahti puhkeb.

Streik on tõsiasiaks saanud. Laupäeval, 2. juunil, jätsid 12.000 soome sadamatöölise 29 sadamas ühekorraga töö seisma. Põhjusel oli tööandjate tõrkumine soome transporttöölise liiduga kollektiivlepingut sõlmida ja sadamatöölise palgu 20% võrra kõrgendada. Palgad on ellukallidusega võrreldes liig madalad. Nõige kõrgem palg, mis Soome sadamatöölise teenida

wõib, on 8 marka (80 fnt.) tunnis, pealegi kui jeda arwesse wõtta, et jadamas tööd leidub ifka hooajal, juwel, kuna talwel suurem hulka töölisi ilma tööta peawad olema.

Tööandjad on kõik rattad käima pannud, et streigimurdjaid mobiliseerida ja nendest ka mõned kufagilt kaugemast maafolkast kokku ajanud, kes, tihti sõjariistadega warustatult, mõned laemad on jõudnud tühjaks ja täis laadida. Rahwuswaheline transporttöölise sekretariaat on liitunud organisatsioonidele üle ilma teada annud, et need ühtki joome jadamast tulewat laewa ei tühjendaks. Soome enda päris jadamatöölise hulgaft

pole ühtki streigimurdjat weel leidunud ja nemad waatawad täis julgust tulewiku ja loodawad jelle peale, et kui kõik wälismaade jadamatöölised nendega solidaarfjed on ja Soomest tulnud laewu ei tühjenda, siis wõit kindlasti nende on.

Pangu jeda ka Eesti jadamatöölised tähele ja toetagu oma Soome feltimehi nende wifas wõitluses oma elujärje parandamise pärast. Seft kui pea ei wõi ka meil seejama wõitlus ees seista. Aeg jelleks oleks ammuigi käes — meie jadamatöölise elu on wiletsamateft wiletsam.

Järeilmõtlemiseks tööliskooperatiiwidele.

Kuni meil tööliskooperatiiwideft rääkida, siis wõib jutt olla ainult tarwitajateühifustest, sest walmistamise ühingutega pole meie töölised weel hakkama saanud, peale ühe katse Tartus mõnetiifkümne aasta eeft kingseppade poolt, mis alguses head edu töötas. Asutaja lahkumise järele mõnele intriigide pärast paariaastase kiratsemise järele aga suifus surmale. Tarwitajateühifust, mis enam-wähem tööliskooperatiiwide ilmet kannawad, on meil Gestis õige piifut.

Tallinnas wõiks nende hulka arwata neli: tarwitajateühifus „Töö“, „Sadamatehaste“, „Ametiühifuste“ ja peale nende weel „Raudteelaste tarwitajateühifus“. Kõik nad on alles algastmel, wälja arwatud waft ehk raudteelaste oma, kellel raudteewalitsuse poolt waft ehk mõned soodustused on ja kes oma „wagunpoodide“ tegewuse läbi end pealwee hoiab. Kõik nad murrawad pead, kuidas endal elu sees hoida ja töötawad ilma eduta. Millega jeda seletada? Diftakke põhjufi fiit ja sealt, wahest on ülbine halb ärikonjunktuur süüdi, wahest jälle kuritarwitused ärijuhitide wõi teenijate poolt jne., aga wireletakke edasi. Mõnel on tagawara- ja põhikapitalid maha kirjutatud, mõnel juba järg liikmete osamakfude käes, mõni on ifegi sellega hakkama saanud, et jookfwa arwe peale hoiule antud summadest terve weerandi on umale wõtnud. See kõik on liikmete usaldufe ühestegewuse wastu kõikuma pannud ja pole sugugi imestada, kui ühistegewuse soowitamine töölise hulgas wastukõla ei leia. Ühistegewust palja nime pärast poodbada, pole mingit mõtet. Kõju, olgu ta kõpuga katfutataw ehk waimline, on see ainufene wedru, mis sunnib ühifuse liikmeks astuma ja ühifuse poest kaupa ostma. Kui jeda ei saa, siis toob igakõks oma tarbed lähemast erakaupluseft. Ei saa päris waleks ajada jeda nii tihti kuulda-

wale tulewat ütelfust, et meie tarwitajateühifustest on kogu ainult nende juhtidel, teenistufe saamise mõttes. Sulgemise korral kaotaksid nad sellegi wiletsa teenistufe ja kartufes koha kaotamise pärast ülistawad nad weel „ühistegewust“, kuna jeda tõeliseft enam ei ole.

Peab jee nii edasi seftma, kuni meie ühifukauplused kapitalide lõppemise tagajärjel häbige on sunnitud oma ukfi julgema?

Ei! Seda ei tohi olla! Wähemasti töölise ühistegeliseft asutusel peawad jelleft ummikufust wälja pääfema ja radikaalseid abinõufid jelleks tarwida, ole wõtma. Kaewatakse kuritarwituste üle äriteenijate poolt. Ega's meil ometi kõik arjad inimefed kadunud pole. Sõdaldatakse halhade aegade üle, mille läbi ostmine ülbifelt wähenewat. Seda enam peaks abinõufid ostima, kuidas äbbimüük tööta ja liikmeid oma kauplusega jiduda. Argu piitagu kulufid wähenedada ainult teenijate pallade kärpimisega ja odawamalt hakkajat ametisse wõtta, jelle peale waatamata, kas ta asjatundja on wõi mitte. Asjatundlik juhtimine ja tarwiline reklaam puiduwad meil. Nii edasi minna oleks ülekohus ühistegewuse wastu ja asja parandamiseft peaks kõik, kellel töölise ühistegewus kallid, nõu ja jõuga abius olema. Kuulda on jutte, et tööliskooperatiiwid vähemasti Tallinnas ühineksid üheks suureks tugewaks ühifueks. See oleks juba samm edasi edewemise teel ja mida warem jee teostud, jeda parem!

Kui kaugele teiste maade töölised ühistegewuse alal on jõudnud, jelleks üks näitus lähema naabermaa Soome tööliskooperatiiw „Glantz“ arenemisest. Soome rewolutsiooni ajal 1918. aastal hakkasid kodanlased töölise poolehoidjaid tarwitajate ühifustest kõrwale tõrjuma. Mitte liikmete ega tarwitajate hulgaft; sest jelleks ar-

wari neid heaks küllalt, waid juhtawatelt kohtadelt ja teenistusest. Töölistel ei jäänud teist teed üle, kui oma enda ühistegelise tegewuust alustada ilma kohanlasteta. „Glantol“ alustas oma tegewuust ühe leiwaküpsetamise abjuga ja on sellest ajast peale järjeft suuremaks paisunud, hiigla ettewõtteks muutunud, nii et wõta müts maha. Leiwawabriku läbikäik oli minewal aastal 60 miljonit Soome marka ja temal oli terwelt 77 leiwapoodi. Peale leiwawabriku on „Glantol“ weel suur meierei, korwawabrik, suurwesti, paar karastawate jookide pruulikoda, konjerviwabrik, mehaanikatöököda, hõbewesbamijewabrik, maalritöököda, peisupsemise ajutus, õmbluseköda, tapeteerimise töötuba ja suurem põllumajapidamine.

Praegu on „Glantol“ Helsingis ja selle lähemas ümbruses 238 kauplust, peale selle weel terve rida söögimaju, mis kõik wäga otstitud on. Rawatfusel on praegu suurema ülbkaubamaja ajutamine. ülbine läbikäik oli 1926. a. 250 milj. Soome marka, 1927. a. tõusis see koguni 280 milj. peale. Liikmete arv natukene üle 36.000. Wõõdalaanud aastal üksi tõusis liikmete arv 3000 wõrra. „Glantol“ ei tunne mitte üksi huwi oma liikmete majanduslike seisukorra tõstmise wastu, waid kannab ka hoolt nende waimliste huwide eest. Selleks on jisse seatud suur raamatukogu ja loengute saal liikmetele tarwitada. Wõtku sellest meie töölisühistegelased õppust.

S. Martinson.

Töölise olukord Ameerikas.

Ameerikast kõneldades, see olewat imede maa, kus iga jõnglane hea hakkamisega wõib saada miljonäriks.

Ras see just nii on, ei hakka meie tõendamata, toome ainult mõned näited sealsete nahatöölise olukorrast, mis jootu teistjuga sed on kui meil.

Ametliikude statistiliste andmete järele on keskmine nädala töötundide arv, mis 1914 51,5 oli, 1924 48,2 peale langenud. Sellesama aja jooksul on kõigi töölise keskmine palg 12,54 dollarilt tõusnud 26,94 dollarile. Seega on palg tõusnud 115 prots., kuna tööaeg on wähenenud 6,4 prots. wõrra.

Elufallidus on tõusnud selle aja jooksul 100 pealt 164,6 peale; seega oleks reaalse palgatõus 10 aasta jooksul ikkagi 31 prots. Meil wõib ainult reaalseft palgalangemisest juttu olla. See asjaolu, et seal keskmine nädala töötundide arv 48,2, tõendab seda, et mitmes tööstusharus wähem kui 48 tundi nädalas töötatakse.

Saksamaa nahatöölise liidu esitaja Simon, kes 1926 nahatöölise kongressi otjuse põhjal Ameerikas õppereisile saadeti, on wõinud kindlaks teha, et wäga paljudes saapatööstustes nädalas ainult 44 tundi tööd tehakse.

Praegu on ametiühijused endile seadnud ülesandeks 40-tunnilise nädala eest wõibelda, mis juba mõndagi tagajärge on andnud.

Palga ostujõud Ameerikas on kaugel suurem kui meil. Nii näiteks maksab 1 nael (Ameerika nael on 453 grammi) ilma kondita liha 20—30 centi, kuna aga täiskaswa-

nud töölise tunnipalg mitte alla 60 centi ei ole, siis saab töölise seal ühe tunni palga eest vähemalt 2 naela liha osta, kuna meil waewalt 1 nael liha tunnipalga eest saab.

Sarilik saapapaar maksab Ameerikas 5 dollarit; on ka sarnaseid, mis ainult 3½ dollarit maksawad (1 dollar umb. 375 senti). Seega wõib Ameerika töölise 5—9 tunniga 1 paar saapaid teenida. Meil kulub selleks vähemalt 40—50 tunni tööpalk.

Sarilik ülikond maksab seal headuse järele 20,50 kuni 40 dollarit. Selle järele wõib seal ka kõige vähema palgaline töölise ühe nädala palgaga omale ülikonna osta, kuna meil selleks vähemalt terve kuu palg ära kulub.

Ra korteriüürid ei ole seal palgaga wõrreldes kallid, olgugi et Ameerika töölise palju lahedamas korteris elab. Näiteks maksab üks 4-toaline korter ühes köögi ja wanni toaga 40 doll. kuus. Tähendab keskmine töölise wõib ühe nädala palgaga sarnase mugawa korteri üürida, millest meie töölised mitte undki ei julge näha.

Töölise ja ettewõtjate wahetord.

See on eelnimetatud Saksa ilm. Simoni ütelse järele palju wabam kui Saksamaal. Trahwimäärusi ei olla ta kustil wabrikus leidnud. Tööajal olla lauldud, suitsetatud, ajalehti loetud jne., ilma et ükski meister seda oleks keelanud. Wäheneda tellimised, siis ei lastawat mitte osa töölise lahti, waid kõigil tööaeg lühendatud, mis mõlemale pooltele kasulikum.

Õpetab keegi töölise talle määratud

töö, siis lahkuvad ta wabrikust, ilma et selleks mingit luba waja oleks.

Kõik palgad ja tööaeg on ettevõtjate ja tööliste organisatsioonide wahel kokkulepitud tariifis kindlaks määratud, millest ilma organisatsiooni loata keegi üle astuda ei tohi. Teenigu töölistel kui palju tahes, seda karutust neil ei ole, et nende palgu sellepärast kärpima hakataks, nagu see meil harilik nähtus.

„Kõrgeid palgad tõstavad rahwa jõukuft; sest selle läbitõuseb tööliste ostuwõimalus“.

Seda mõistlikku lauset on väga tihti Ameerika töösturite suust kuulda.

„Union Label“.

Nõnda nimetatakse ametiühijuste liidu märki, mida liidu poolt lubatakse igale wabrikandile oma tööaaduste peale lüüa, kes

kohustab ennast tööd andma ainult ametiühijuse liikmetele ja nendega kollektiivlepingu sõlmib. Saapatööstuses lüüakse see märk järelepoole pinjolisise ja wäljapoole tallasse. Sarnase märgiga warustatud kauba ostmise kasuks teewad kõik organiseeritud töölistel kihatustööd; sest see märk on tõendusjeks, et selle kauba walmistamine eest õiglast palka on maksetud. Iga organiseeritud tööline katub selle eest hoolt kanda, et ka tema tuttawad ainult selle märgiga warustatud kaupa ostawad.

Minnakse ijege nii kaugele, et ametiühijuste kongresside puhul eri „Labelkomisjon“ walitakse, kelle kohuseks on järele waadata, kas kõigil kongressi jaadikutel ka „Label“ märgiga jalandud jalas ja riided seljas.

Wäga järeletegemise wäärt ka meil.

S. M.

Seadusandlik sõgesikumäng Norras.

Norra kuulub nende maade hulka, kus ametiühinguline liikumine kaunis tugew on. Soolimata poliitilistest lahkiminekutest tööliste keskel ei wii nad jeda mõitlust ametiühingutes nii kaugele, et see ametiühinguid kllustada mõiks. Sellepärast on ka ametiühingud palgamõitluse alal jeda jõudnud läbi wija, et seal tööliste reaalpalk enne sõjaaegsega wõrreldes 25—55% on tõusnud.

Seigmaks arusaamijeks toome paarist ametialalt näited, kuidas seal palk aast-aastalt on tõusnud. Wõtame wõrdluseks kingsepatöölised, kelle palk meil wast kõige madalam on ja teijeks jälle trükitöölistel, kes meil kõige paremini organiseeritud.

Norra kingsepatööliste palgaliumine elufallidusega wõrreldes 1912/13. a. — 1925. a.

Trükitööliste palgad elufallidusega wõrreldes 1914. a. — 1925. a.

Aastal	Keskmine tunnupalk täiskaswanud meestöölistel	Indeks		
		Palk 1914 = 100	Elufallibus 1914 = 100	Reaalpalk
	ööri			
1914	32,16	100	100	100
1918	86,58	269,2	239	113
1919	112,25	349	258	135
1920	124,22	386,3	113,6	122
1922	118,47	368,4	296,1	124
1923	96,80	301,0	235,1	128
1924	103,65	322,3	249,0	129
1925	115,46	359	255,8	140

Aastal	Keskmine tunnupalk meester. womat üle 20 aastat	Keskmine nädala töötundide arv	Keskmine nädalal palk	Indeks		
				Palk 1912/13 aastal = 100	Elufallibus 1914 aastal to = 100	Reaalpalk
	ööri	tundi	krooni			
1912—13	46,6	53,8	25,07	100	100	100
1916	63,5	53,8	34,16	136,3	137	100
1917	92,1	53,8	49,55	197,7	171	116
1918	136,3	55,1	75,10	299,6	239	125
1919	195,8	55,1	107,89	430,4	258	167
1920	251	48	120,48	480,6	313,6	153
1924	184,8	48	88,70	353,8	249,9	142
1925	199,8	48	95,90	382,5	255,8	150

Nagu nendest paarist tabelist näha, on tööliste reaalpalk aast-aastalt tõusnud, 1919. ja 1920. aastal oli küll järsk langemine, aga hiljem tõusis see jälle endisest, trükitöölistel weelgi kõrgemale, kingseppadel, kes niikuinii juba paremini teenisid, on see jugu alla jäänud. 1926. aastast peale aga algasid paremehed suuremat pealetungi ja sest jaadik kuni tänini on seal kibe palgamõitlus kord ühel kord teisel ametialal käimas. Riiklike wõhetaliituse läbi on peremeestel luba jeda wõrd tööpalku alandada, kuiwõrd elufallidus on langenud. Tuleb aga tihti ette, et peremehed weel rohkemgi tööpalku alandada tahawad, millega töölistel leppida ei wõi. Selle tagajärg on

loomulikult — streik. Viimajel ajal on seafses parlamendis (storkhingis) parempoolsete peale-
 jurumisel seadus läbi viidud, et streikivaid töö-
 list sel juhul keegi toetada ei tohi, kui walit-
 suse wähetalitus streigi mittetariwikuks on tun-
 nistanud.

Et töölistel sarnast oma õiguse karpimist lu-
 bada ei wõi, on ijeenejest mõistetaw ja sellepärast
 on kõik töölistel endid selle seaduse wastu mo-
 biliseerinud.

Streigiga selle wastu on alguse teinud ehitus-
 tööliste- ja trükitööliste-liit, kelle palke rohkem
 karpida taheti, kui see õigus on. Nende streik
 tunnistati aga walitsuse wõimude poolt seaduse-
 wastaliseks ja selle järele ei tohi streikivaid töö-
 list keegi toetada. Sellest hoolimata maksawad
 aga kõik ametiühingute liidud streikivate seltsi-
 meeste toetuseks 1 kroon nädalas iga liidus olewa
 liitme pealt. Müüd on politseil jooksmitst ja te-
 gemist, et „seaduserikkujaid“ karistada. Ameti-
 ühingute juhatuseliikmeid uuritakse ja päritakse
 neit seletust, miks nad „seadust rikuvad“. Need
 seletust ei anna ja politsei on sunnitud üksikuid
 isikuid otstima, kes oma 1 krooni nädalas strei-
 kijate toetuseks on maksnud.

Et politseile „tööd kergendada“, seks ilmub
 noorte häältekandjas „Punane noorus“ alati sa-
 dade wiiji nende nimesid, kes kõik oma krooni on
 streikijate toetuseks maksnud. Neid kutjutakse
 kohtu ette, mõistetakse igale 100—500 krooni

trahwi ehk 6—18 päewa aresti, „seaduse rikku-
 mise“ eest. Praegu on nende trahwitute arm
 juba mitme tuhandeni tõusnud ja kui kaugele see
 weel ulatab, on teadmata; sest kumbki pool ei
 taha järele anda. Norra tööliste häältekandja
 „Arbeiterbladet“ kirjutab selle kohta oma 19.
 juuni numbris muuseas järgmist:

„Nagu näha teadaannetest, mida meie saa-
 mud, jälgivad wälismaade töölistel juure huiwiga
 jeda hüglawõitlust, mida meie praegu peame.
 Soome ja Rootsi tööliste organisatsioonid toeta-
 wad meid õige tuntawate summadega ja mitmelt
 teiselt maalt lubatakse meile seltsimehelikku abi.
 Sarnane asjaolu peab õmeti wõimused arusa-
 misele wiima, et terwet töölisteklassi mitte trott-
 sida ei tohi. Kui on walitsuse poolt kerra ruma-
 lus tehtud, siis peab mõistuse pähe wõtma ja
 wigu jälle parandama enne kui see hilja on.“

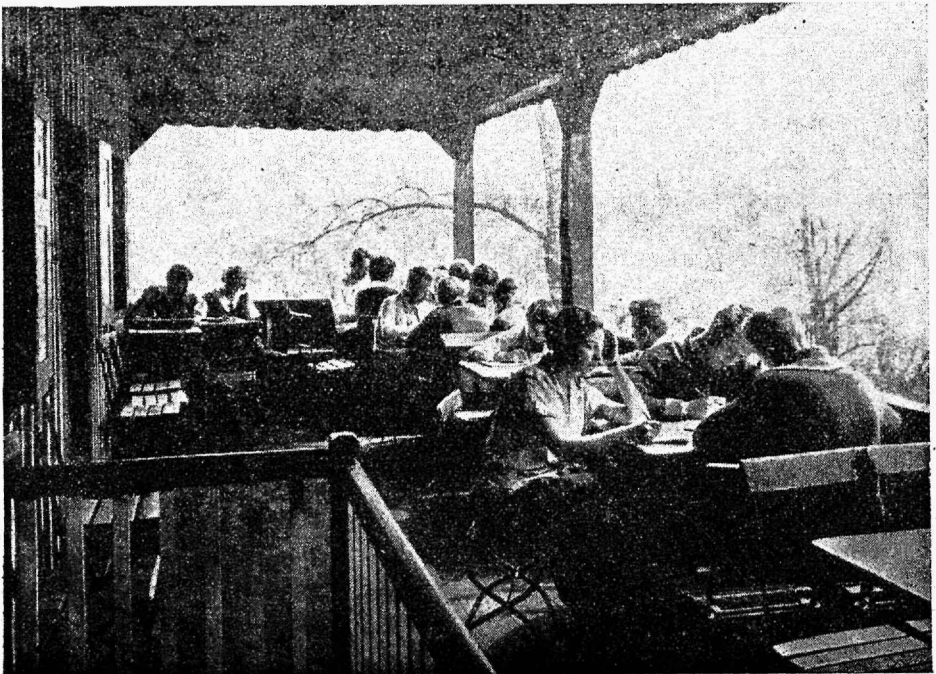
Lõpuks wõtab leht kokku ja ütleb selle sea-
 duse kohta:

„Kui anda 1 kroon waestele — siis trahwi-
 takse. Wõtita wastu 1 kroon waeste heaks —
 jälle trahwitakse. Warastada aga 1 kroon waeste
 käest — ei trahwita. Petab aga suurärimees
 riiki, kogukonda wõi oma kaaskodanikke, mille läbi
 ta tuhandeid, isegi miljoneid wõib tasku toppida,
 siis austatakse teda kõrgemal kraadil.“

Seaduse ees on kõik ühesarnased!

Elagu kommetimäng!

Tööta noortöölised Saksamaal õpetööl.

Ärgu puudugu ametiühinglase laualt

Ametiühinglase käsiraamat

E. Joonase

Ametiühingud,

nende ülesanded

ja võitlusvahendid

Eestimaa töölisühingute Keskliidu kirjas-
tus 1927 a. Müüwad kõik Keskliitu kuu-
luwad ühingud ja Keskliidu büroo Tallinn,
W. Pärnu mnt. 31.

Hind kõigest 50 senti.
126 lehekülge suur.

Erilised töökohtud tarvilikud.

Uue kriminaalkohtupidamise seaduse eelnõu väljatöötamisel on wastaw komisjon tarvilikuks tunnustanud luua üldkohtute kõrval eri-kohtud: sõjaväelaste kuritegude jaoks sõjakohtuid ja laste kuritegude jaoks lastekohtuid.

Tšiviil-kohtupidamise seaduse väljatöötamisel tuleks tingimata kaaluda eriliste töökohtute ellukutsumise küsimust. Tööliste ja tööandjate vahel tekib iga päew hulk waielusi, mille lahendamiseks praegu rahukohtunikud. On selge, et rahukohtunik ei suuda süveneda tööaitse, sotsiaalkindlustuse ja teistes küsimustes. Nad ei tunne harilikult töölistesse puutuwaid seadusi.

Samuti weni üldkohtute asjade harutamine paratamatult. Töölistesse puutuwate protsesside lahendamine, mis teffinnud töowahefordade tõttu, peab aga sündima kiirelt.

Harilik tšiviil-protsessi kord on tööliisese, tel wõimalik pole omale adwokaati wõtta, liig raske ning paljud protsessid, mis täiesti wõidetawad wõiksid olla, lõpewad tööliise

kahjuks sellepärast, et ei suudeta tšiviil-protsessil omajest formaalsusest kinni pidada. Töökohtutes tuleks sisse seada lihtsustatum protsessi kord. Tööliste palga ja teised töowahefordast teffinnud findlad nõuded tuleksid otjustada sunnitäite korrast.

Töökohtud tuleksid asetada igasje tähtsamasse tööstuspunkti, kohtunikudeks peawad olema sotsiaalküsimustes wilunud kohtunikud.

— t.

Jaan Piiskar wälismailt tagasi.

Eila jõudis wälismaareisilt tagasi Eestimaa töölisühingute keskliidu esimees riigikogu liige Jaan Piiskar. J. Piiskar wõttis teatawasti osa Eesti tööliste eittajana rahwuswahelisest töökonwerentsist. Peale töökonwerentsi lõppu wiibis J. Piiskar kõlis rahwuswahelisel ajakirjanduse näitusel ning tutvunes Saksa tööliise ja ametiühisusliku liikumisega Berliinis.

Sisemaisetest Ametiühingutest.

Töölisühingute elust Tartus.

Tartu ei ole tööstuslinn, jeda näitab Tartu töölisühingute elu juurekudel. Töölisühingute tegewus on waikne, piirdub ainult kantseleitööga. Suuremiad jõupingutusi, ükskõik mis alal, ei jaa ette wõtta inimeste mittekohalolemise tõttu. Tartu tööstused wajawad äärmiselt wähe inimesi alaliseks tööks. Talwiti tööstused (metall-, ehitus-puutööstused jne.) liiguwad kuidagi... Suwel suurendatakse töölise arvu, lähewad lahti wälitööd, ehitus-, maalritööd jne. Kogu talwe wabad ehk poolwabad olnud töölised ruttawad jedagi lühifest tööhooaega kasutama. Tehakse ületundegi (mõnel alal on 10—12-tunniline tööpäew täiesti alaline), jest tahetakse wähe rohkem teenida, et talwe jooksul tekkinud auku katta. Sellepärast ei leidu inimestel aega ametiühinguliku töö tegemiseks. See on küll furb, kuid ta on nii, efsalgu ei ole midagi parata. See tabab kõiki ühinguid, olgu ta siis metallistide, puutöölise, maalrite, wabatöölise, nõelatöölise wõi teiste ühingud.

Grandi teewad wast küll trükistöölised, eriti nüüdsel palgawõitluse ajal. Trükistöölisega ongi nüüd peaaegu alati töölisühingute ruumid täidetud, kes seal kõik oma kohustusi ühise asja wastu täidawad.

Tartu Töölisühingute Refliidu nõukogu istungid olid warem ülenädalati neljapäewiti. Nüüd tuleb nendelegi wäike waheaeg kuni augusti keskpaigani. Wiimane nõukogu istung on juulikuu 5. päewal, millal

tuleb arutusele kuulus „õpipoiste seadus“ ja teised kiiremad küsimused.

Sügisel algab tegewus jeda jõurikkamalt.

Tartu puutöölise ühingu

järjekordsed juhatused koosolekud peetakse igal teisipäewal kella 7—9 õhtul ühingu ruumes, Lossi 3. Sel ajal wõiwad sinna ühingu juhtumate teadete saamiseks pöörata kõik puutöölised.

Tartu nahatöölise ühise

juhatused koosolekud igal esmaspäewal kella 7—9 õhtul Lossi uul. 3.

Plahwatus H. Inglise metallitööstuses Tartus,

mis asub Wabaduse 26, juhtus 18. juuni õhtupoolikul, mis häwitas 1 inimelu ja 2 wigastas. See näitas jälle kord, kui äbarik on meie töökaitse. Plahwatawat ainet, lakki, keedeti elufortoris. Plahwatuse läbi kannatanud ei olnud haigekassas registreeritud. Tartu töölistel tuleb järelejätmalt nõuda töökaitse seaduste täpsemat täitmist, wastasel korral põmmutatakse nad kõik õhku.

Mus töölise algatus Tartus.

Käesolewal kewadel asutasid Tartu ärksamad töölised töölise rahaasutuse — Tartu töölise laenu-hoiuühingu. Mus ühing on juba tegewust alanud. Msub efsalgu töölisühingute ruumes, Lossi uul. 3. Juhatused koosolekud peetakse igal teisipäewal kella 8—9, kus ka liikmeksastumise soowiamaldusi wastu wõetakse.

Töötatöölised Tartus tööl.

Tallinna Nahatööliste Ametiühingu koosolek.

Tallinna nahatööliste ametiühing pidas 26. juunil oma üldkoosolekut. Aruandest selgus, et liikmete arv 164 peale on kaswanud ja kassa läbikäik viimase wiie kuu jookjul natuke üle 43.000 senti on olnud. Ügedamaid waielusi tekitas ametiühijuste tarwitajateühijuse soowiawaldus, et ühing finnitaks 25 prots. mahafirjutuse ühingu jookswalt arwelt, mida tarw.ühing 1926. aasta eelarwe tasakaalustamiseks hädajunnil olla pidanud tegema. Ühelt kui teiselt poolt lendasid terawad ütelsufed; mõnelt poolt soowitati koguni terwet summat sealt wälja wõtta ja t.-ü. liikwiderimisele ajada. Wiimaks, meelte rahunedes, lepiti selle mahafirjutusega, kui paratamatu pahega ja soowitati, et tulewikus enam jarnafeid mahafirjutusi ei korduks. Nii imelik kui see on, aga wiimane soowiawaldus ei leidnud poolehoidu, jäi wähemusse.

Walitjuse kawatsuse kohta — haigekassa omawalitjuse õigusi kärpida selleläbi, et peremeestel haigekassa juhatuses pooled kohad oleks, — otjustati waljut protesti awaldada ja märgufirjaga töölaliste efituste poole riigikogus pöörata, et need selle seaduse eelnõu arutamise ajal töölaliste õigusi kõige jõuga kaitseks.

Wäärnähtuste kohta, et Tallinnas kaks ametiühijuste kesknõukogu tegutseswad, kes mõlemad endid seaduslikuks nimetawad ja peawad, otjustati märgufirjaga keskliidu poole pöörata, et wiimane selle asja lahendamisel wahemehe oja oma peale wõtaks ja kiires korras selle eest hoolt kannaks, et meil ainult üks kesknõukogu tegutsesks.

Ringsepatöölaliste palgatariifi, mis juhatusel poolt efitati ja mida sündsäl ajal kawatsetakse peremeestele nõudmisena ette panna, otjustati täiendada ja waliti sellele juhatusel abiks weel 7-liikmeline erikomisjon, kellele selle töö lõpetamise tähtaajaks määrati 1. sept. s. a. Ühtlasi tehti juhatusel ülesandeks selle eest hoolt kanda, et ka teised nahatöölised, nagu: pealsetegijad, parkalid, sadulsepad ja saapawabriku töölised, oma palgatariifid kokku seaks, mida siis ühijel jõul katjutaks sündsäl ajal läbi suruda.

Siljuti asutatud Rakwere osakonnale otjustati soowitada, et see tulewikus, kui ta liikmete arv suureneb, iseiseiswaga ühinguna tegutsesma hakkaks. S. M.

Maalritööliste Ametiühijuse asutamiskoosolek.

Reedel, 29. juunil peeti „Tööliste Kodus“ ametiühingute ruumides maalritöölaliste ametiühingu asutamise ja ühtlasi esimest peakoosolekut. Ametiühingute koosoleku jaal kogunes koosolejaid täis. Mutajad liikmed olid maalritööliste ametiühingu põhikirja wälja töötanud ja ka seaduslikus korras registreerinud. Esimene peakoosolek kiitis mutajate tegewuse heaks ning walis ühtlasi ka juhatusel, kuhu said jmb Juhkental, Klaaser, Toonald, Mägi, Järbach, Intelmann ja Leinberg.

Esimesel asutamiskoosolekul astusid ametiühingu liigeteks 26 maalritöölisi.

Algus on tehtud, wundament rajatud. Jääb loota, et uuesti asutatud ühing wõrjub kiiresti tugewaks jõuküllaseks maalritöölaliste organijatsooniks.

Rakweres asutatud nahatöölaliste ametiühing.

Mitmekordsete katsete järele jõuti Rakwere nahatöölaliste peres nii kaugele, et 17. juunil seal nahatöölaliste ühingule alus pandi. Rohale oli kutsutud ka Tallinnast keskliidu juhatusel liige S. Martinjon, kes ühingu asutamise asjus mõnd näpunäidet andis. Et osalisi wähe koos ja asutamist enam edasi ei tahetud lükata, otjustati eeskätt tegutsesma hakata Tallinna nahatöölaliste ametiühingu osakonnana ja pärastpoole, kui liikmeid rohkem kogub, nende hooletse otjustada jätta, kuidas nad tegutsesda soowiwad, kas iseiseiswaga ühinguna wõi Tallinna osakonnana.

Waliti ajutine juhatus, kes uusi liikmeid wastu wõtab ja muud eeltõid suurema koosoleku kokkukutsumiseks teeks, mida lähemal ajal mõeldakse ära pidada.

Sisjeastumismaks määrati 25 senti. Liikmeks meester 25 senti ja naister. 15 senti kuus.

Et liikmete toetuse kapitalile alust panna, otjustati kohe liikmemaksust 10% streigikapitaliks ja 5% matufekassa heaks hoiule panna.

Kantseleitunnid, mil ka uusi liikmeid wastu wõtatakse, on igal kesknädalal kella 8—10 Rakweres, Pikk tän. 41.

Niijama on asutamisel ka Narwas nahatöölaliste ühing.

Mis on „wäikekodanline“?

Noor tööline, kes mitmet puhku mu poole pööranud, kurtes, et ta ei oska hästi anda siju nii jagedasti kuulnud mõistele — „wäikekodanline“, — tuli ferd jälle mu juure ja algas juttu samal teemil.

Ma küüsin: Kas sa tundsid härra Hunti? Ta wastas eitawalt.

Jmelik, ütlesin ma. Härra Hunt on aumees ja wabrikant, teda ta töölijed nii wäga armastawad ja usaldawad; leiwaija, teda ta ametnikud ja teenijad fogu maailmale seawad eeskujuks ta õiglase meele ja otsekoheje iseloomu poolest. Ta on ärimees, kellest peab tõsiselt lugu kaubandus-tööstuskoda ta kutse- lise oskuse ja eraforralise kohusetunde pärast. Ta on inimene, kes leiab täielikku tunnustust kaasdirektorite poolt ta asjatundlikkuse ja armastuswäärse ülalpidamise pärast. Aga teda tuntakse ühtlasi ka kui hääd perefonnapead, kellele kõik on südamest tänulikud.

Mu noor sõber sattus ehtjasse waimustusse. Kuidas, hüüdis ta, seejugune eeskujulik inimene elab meie keskel ja ma ei tunne teda?

Ja sa ei saagi teda enam tundma õppida, — jumbutasin ma ta waimustust, sest ta suri eile.

Kas ei tule mitte kahetseda, ütles ta, et oled käinud eluaeg mööda häält inimesest, ilma et oleksid teda märganud?

Sa tundsid teda siiski hästi, noffisin mina. See on sama härra Hunt, kelle hokolaadi wabrikus ja töötajid ja kust sind fihutati wärawataha selle eest, et olid oma ametiühijuse poolt määratud sinna usaldusmehes.

Aga see oli ju wõllaroog, hüüdis mu sõber. Üks sõhker tööliste furnaja, julm ametnikkude piinaja, keda ta äsitas tööliste kallale. Ta kaasdirektorid heitsid talle alati ette, et ta oma kutset ei tunne ja oma kohuseid ettewõtte wastu ei täida. Ükski inimene ei wõinud teda sallida ta brutaalse ja egoistliku iseloomu poolest. Ta piüdis fogu maailma petta. Ta perefondlik elu oli kõige muud kui eeskujulik. Ta ei hoolitsenud oma laste eest, oli toores ja jäme naise wastu ja ta wennad-sed pidid kohtu-

teel nõudma temalt oma osa sellest mis wanemad neile määranud. Kuidas wõid ja seejuguft inimlikkude alaturte kehastust pidada eeskujulikuks inimeseks?

Ma ei teegi seda, wastasin naeratades. Mis sulle kõnelesin oli waid härra Huntile „Teatajas“ awaldatud kiidulaul. Ma löin lahti selle auwäärt lehe weerud ja näitasin, kus töölijed, ametnikud, kaasdirektorid, kaubandus-tööstuskoda, ühijused ja lõpufs naine laste ja omakstega kuulutafid selle wõllaroa surmast kõige liigutawamate sõnadega ja kujutafid teda kui aumeest.

Miks teewad nad nii — küüsin mu noor sõber?

Sa tahtsid häameelega teada, mis on wäikekodanline. Waata, siin sa näed seda täies hiilguses. Kõik kuulutajad teawad, et nad toimiwad oma südametunnistuse wastu; aga see on juba niijugune komme, seda nõuab seltsfondlik „wiijafus“.

Ja see ongi wäikekodanline.

Glukallidus tõusnud 1922. a. peale 26 prots. wõrra.

Wõrreldes 1922. aastaga on käesolewal aastal tõusnud elukallidus järgmiselt: toitluskulu 26% wõrra, korteriüürid 127% wõrra, riietusfulu 7% wõrra, liikumise ja postifulu 40% wõrra, hariduskulu 41% wõrra, muud fulud 29% wõrra. Üldiselt on elumafsumusindeks tõusnud 100 pealt 1922. a. 126 peale 1928. aastal, 26% mitte 26%-ni.

Tööliste palgad on aga endiseks jäänud. Ja kuigi nad mõnelpool tõusnud, siis ei ulata palgade tõus wõrreldes 1922. a. mitte 26%-nni.

Cestis 32.000 tööstus-töölist.

1. mail j. a. oli Cestis 274 suurtööstust, neis töötajid 27403 töölist, neist alaealifit alla 18 a. wanaduses 864. Kõige rohkem töölist on tekstiiltööstuses, nimelt 8.905. Kefttööstusi oli samal ajal 477, töölist 4597, neist alaealifit 102. Kefttööstustest seisab tööliste arwu poolest esikohal puutööstus 987 töölijega, toidu ja maitsainete tööstuses oli 804 töölist.

Ühtekokku oli 1. maifs 32.000 tööstus-töölist.

„Tööliste hääle“ järgmine number ilmub 5. augustil j. a.

Wastutaw toimetaja J. Piiskar.

Wäljaandja E. Tõllisühingute Kesklit.

Stijastufe o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, W. Pärnu mnt. 31.